

Leden 2013:

Z e-mailu J. Květa Ing. V. Krečmerovi, jako odpověď na jeho e-mail o žádoucím managementu NP Šumava, a také s kritikou zastánců ponechání obnovy šumavských lesů v 1. zóně NPŠ volnému vývoji:

Poznámka ze dne 24.5.2017:

Zatím necítím potřebu změnit něco podstatného na svých názorech zde vyjádřených.

Ještě mi, prosím, dovoluťe využít této naší přátelské výměny názorů k objasnění mých názorů na spor o šumavské lesy, v němž se dlouhodobě a jednoznačně angažujete, jak jsem vyčetl z Vašich četných článků a vyjádření. Odpuště, že tento e-mail adresuji i četným svým přátelům, kolegům a kolegyním, jimž také dlužím takové objasnění. Jsou mezi nimi zastánci rozdílných názorů, ale všechny nás nepochybně spojuje zájem o dobro, byť různě pojímané, pro národní park a chráněnou krajinnou oblast Šumavu (pro zjednodušení dále jen NPŠ). V tom, jak věřím, se všichni lišíme od nově zvoleného prezidenta ČR, který asi před 3 roky doporučoval zrušení NPŠ a jeho předání Vojenským lesům.

Především chci zdůraznit, že Vás nepovažuji a nikdy jsem nepovažoval za takového jednostranně zaměřeného odborníka, za jakého Vás snad někdo z Vašich názorových odpůrců považuje. Naopak, znám Vás více než půl století a velmi si vážím Vašich znalostí a zkušeností. Podobně si vážím znalostí a zkušeností většího počtu svých kolegů a přátel, kteří mají stejné nebo velmi podobné názory na obnovu šumavských lesů jako Vy. Stejně tak si ovšem vážím i mnoha svých kolegů a přátel, kteří zastávají odlišný názor a upřímně mě rmoutí již léta trvajícím nedostatkem naslouchání a porozumění jedněm druhým. Jak jste možná zaznamenal, držím si záměrně jistý odstup od tohoto sporu, protože se sice považuji za ekologa, ale nikoli za ekologa speciálně zběhlého v ekologii lesa, resp. lesnické vědě. Jsem však toho názoru, že tento spor by měl zůstat na odborné rovině a neměl by se politizovat, což se leckdy děje. Nezdá se mi ani, a v tom mám rozdílný názor od Vašeho, že by jedna strana vědecky činných odborníků se zastávala "divočiny" z ideologických zelených nebo hlubinně-ekologických důvodů - takoví lidé se snad spíše najdou mezi nebiology a nelesníky.

Soudím ovšem, že ve sporu o způsob obnovy kůrovcem poškozených lesů na Šumavě jde o konfrontaci dvou odlišných paradigmat přístupu k míře lidského zasahování do ochrany přírody a krajiny. V přístupu k bezlesí (na Šumavě zejm. loukám a pastvinám), které je téměř vždy ve středoevropských středohorách antropogenní, však tato konfrontace neexistuje. Téměř všichni jsme zajedno, že lidské zásahy jsou nutné k uchování ekologických funkcí a biodiverzity těchto druhotných ekosystémů. Ani zastánci spontánní obnovy lesů nesouhlasí s ponecháním šumavských luk a pastvin bez péče, která brání jejich postupné přeměně v les. Rozsah této péče o bezlesí má ovšem svá finanční omezení.

Můj osobní, a přiznávám, že pokud jde o lesy, tak částečně laický, názor je, že jak lesnický způsob obnovy lesů 1. zóny NPŠ postižených kůrovcem, tak jejich ponechání spontánnímu vývoji mají na Šumavě své místo. Lesnická obnova podle mne nepochybně patří do většiny ploch mimo 1. zónu. Soudím, že patří i do 1. zóny NPŠ, a to na místech, kde k přirozené obnově nedochází, i když taková místa představují jen malý podíl z celkové plochy postižených lesů v 1. zóně. Přirozená obnova na zbytku této plochy může být ovšem podle mého názoru doplňována na vhodných místech výsadbou dalších druhů dřevin, které do přirozeného lesa na daném vegetačním stupni patří, ale samovolně se tam jen obtížně mohou vrátit přirozenou cestou pro velkou vzdálenost od zdrojů svých semen. Jde asi nejvíce o jedlí, buk a klen tam, kde tyto dřeviny téměř vymizely

z kulturních smrčů relativně nižších vegetačních stupňů. Mezi uplatňováním jednoho či druhého přístupu tedy podle mne nemusí vést přísná dělící čára. Mimo to soudím, že odstranění kmenů a velkých větví mrtvých stromů, a také již odrůstajícího náletu anebo uvolněných dřívě podúrovňových stromků, tedy úplná umělá obnova lesních porostů na zasažených plochách, by byla neúnosně drahá a ekologicky nežádoucí, neboť by vznikly na několik let rozsáhlé holiny s malou ekologickou hodnotou a o hodně by se zdržel návrat lesa k jeho významným mimoprodukčním funkcím, které právě Vy zdůrazňujete. O podílu z plochy NPŠ, kde mají zůstat poškozené plochy i zachované lesní porosty bez lesnických zásahů anebo jen s dosazováním žádoucích dřevin, se vede spor. Na něj nemohu mít plně kvalifikovaný názor, ale tento podíl může snad podle mého zůstat zhruba v rozmezí 25 až 30%, i kdyby to vedlo k přeřazení NPŠ do jiné (snad VI.?) kategorie chráněných území podle IUCN. Správa NPŠ může jistě uplatňovat i pak účinné nástroje, omezující ekologicky nežádoucí "developerskou" a jinou kořistnickou činnost na území NPŠ. Zákon 114/92 Sb., na jehož tvorbě jsem se kdysi podílel, je stále vhodným nástrojem v tomto směru.

Jako především mokřadní ekolog se snad mohu kvalifikovaně vyslovovat hlavně k zajištění účinné ochrany šumavských rašelinišť a rašelinných lesů, a to ve všech zónách NPŠ. Jde o to nenarušovat, s trvalými následky, např. těžkou mechanizací, rašelintvorné procesy a hydrologický režim těchto ekosystémů a naopak podporovat a v širokém měřítku uplatňovat - tam kde je toho třeba - jejich revitalizaci, jež ostatně již delší dobu na Šumavě probíhá. To bude také můj hlavní zájem v nově vytvářeném poradním sboru Správy NP Šumava, do něhož mě přizval ředitel parku Ing. Mgr. Jiří Mánek. Zajímat se budu též o šumavské bezlesí, jehož výzkumu se přímo či nepřímo účastním od r. 1997.

Tím končím tento e-mail, za jehož délku a obšírnost se omlouvám Vám i ostatním jeho čtenářům, přeji Vám hodně zdraví a síly do tohoto roku i let dalších a srdečně Vás zdravím! Jan Květ

Poznámky ex post (20.2.2017):

- (1) Jako člen poradního sboru jsem však nikdy na jeho zasedání pozván. Nejspíše proto, že takové zasedání se asi nikdy nekonalo. Jako člen poradního sboru jsem poslal Jiřímu Mánkovi, tehdejšímu řediteli NPŠ, své připomínky k tehdy navrženému plánu péče o NPŠ, o něž mě předtím požádal. Za ně mně pak poděkoval bez komentáře. Jen mi napsal, že některé z mých připomínek se zohlední při práci na konečné verzi plánu péče, který byl posléze schválen i tehdejší Radou a Vědeckou radou NPŠ. Dnes však určitě platí již jiný plán péče.*
- (2) V jiném e-mailu, tentokrát J. Mánkovi a dalším adresátům jsem doporučoval vyhlásit jediným zákonem všechny tři naše NP, které byly vyhlášeny pouze vládním nařízením v r. 1991 (NPŠ, KRNP, Podyjí). Tomuto doporučení odpovídá současný návrh novely zákona č. 114/92 Sb. Navíc navrhuje vyhlásit tímto zákonem také NP České Švýcarsko a zrušit dřívější zákon o jeho vyhlášení.*